

Första bilen i byn

I början på 1920 – talet blev bonden Olof Olofsson första bilägan i Björke. En tysk bil av märket TAG. Bilen väckte stor uppmärksamhet. Vi småpojkar svärmade ring bilen och drömde att kanske n gång få sitta vid ratten i en bil och köra.

Unga och gamla vandrade till Olle's för att se nymodigheten. Gamla Isak Björkling kom stapplande för att se vad som berättats. Björkling var en klurig gubbe, inte bara när det gällde att laga spinnrockar och fönsterbågar, han kunde komma med kluriga kommentarer.

Han pekade med sin käpp på bilen, ”kan en si de har lagt tak över dragmotorn, men inte där folk ska sitta”. Björkling anade inte att i den bilen skulle han göra sin svåraste resa.

Resan mot sin vilja från sin stuga till ålderdomshemmet. Bilen var en kombi. Det gick att lyfta av bakre sätet och lägga på ett lastflak.

Gårdens hästar behövde inte gå till staden med potatissäckarna eller för att hämta varor till livsmedelsbutiken Olofsson hade vid gården. Bilen blev en tillgång för hela byn.

Om någon kände sig krasslig så ställde Olofsson upp med en resa till doktor Landahl. Om de behövdes hämtade Olofsson doktorn. Han ställde alltid upp om det behövdes.

Första bilen i Björke. Vid ratten ägaren Olof Olofsson. Passagerare är Anders Andersson med hustru samt Anna Rosenkvist. Fotograf: okänd.

Om någon i byn hade ärende till stan samtidigt som Olofsson skulle in med sin bil så var det fritt fram att åka med.

Det kunde vara olika ärenden. Beställning av utsäde och fröer, ett besök hos Pelarbanken (Sparbanken) vid Börsplan eller apoteket Nordstjärnan. Och betalningen, Olofsson svarade ofta, jag behöver hjälp framöver, om du vill kan vi göra arbetsbyte.

Rallargängens möte med bilen

Det var under tiden för järnvägsbygget genom socknen. På den tiden var det en källarkulle vid avfartsvägen ned till Oppala. Sittplats för ungdomarna när vädret så medgav. En valsöndag hade ett gäng rallare med sin bas tagit källarkullen i besittning. Vi skolpojkar fann ett visst nöje i rallargängen med de svarta slokhattarna, snus och grova historier i munnen. Olofsson kom körande med ett sällskap på väg till skolhuset som var vallokal.

Detta retade rallargängen. Ett livligt samtal började där temat var samhällets orättvisor. Nu hade det gått så långt att vissa välsituerade kunde komma i lyxbil till vallokalen för att lämna sin röst. Och enligt deras uppfattning, på fel parti. Rallarbasen "Stora – Joe" kallad satt tyst och lyssnade på sina manmars utdömande av samhället.

När det lugnat ned sig tog han till orda. Han hade varit jämvägsbyggare i Amerika och sett utvecklingen därute och hade vidare vyer än sina mannar.

Nu har ni fel pojkar, vi ska inte bromsa utvecklingen och vi ska inte stoppa den, någon måste börja. Vi ska arbeta för att fa ett samhälle där alla familjer kan ha tillgång till en bil. Det gick ett hånflin över rallargänget. Vi skolpojkar stod på rallarnas sida. En bil i varje familj. Vi kände familjer som inte ägde en cykel. Rallarbasen hade rätt, utvecklingen gick framåt med utbildning och teknikens framsteg kom samhället som kan ge varje familj en bil och mera därtill.

Rallarbasens framtidsdrömmar gick i uppfyllelse.

Min första bilresa

Mina föräldrar och Olofsson och hans fru var bjudna till en familj i Åbyggeby och jag skulle följa med. Familjeträffar var ingenting

som jag längtade efter i den åldern jag var. Det var mer en plåga än glädje.

Nu var läget ett annat, jag skulle få åka bil för första gången. Vi åkte från Olle's strax efter klockan elva på söndagsförmiddagen som Olofsson sade, vi låter kyrkfolkets hästar komma in i kyrkstallet innan vi passerar. Vi rullade iväg och folk log och vinkade åt oss. Farten var för mig en överraskning. Vi åkte så fort, så vi till och med passerade en cyklist på åsen mellan Björke och lille Vi svängde ner efter Milbostigen, Åbyggebystigen som den kallades på den tiden och ännu längre tillbaka Kyrkstigen.

Kvinnans makt

Halvvägs hände det. En bonde och hans hustru var väg med sin häst upp mot Hillebyn. Hästen stannade bara han såg bilen. Olofsson stannade bilmotorn.

Bonden gick fram till hästen och fick den följa med en bit närmare bilen, men där var de stopp. Hästen stegrade sig och började backa vagnen med sig över vägen.

Bondens hustru fann för gott att lämna vagnen. Hon gick fram till hästen. Det var oväntat, han reagerade som han tänkte: är du här, så bra. Hon talade vänligt, klappade och smekte.

Bonden var en förståndig hästkarl, han skulle inte ta sin häst förbi bilen med våld, det skulle ske med vänlighet. Hästen lugnade sig, sökte med nosen efter hustruns kappficka, ett tecken på att han var van att få godis från hennes fickor.

Med bonden vid tömmarna, hustrun och Olofsson på var sin sida om hästens huvud, gick hästen förbi bilen utan större besvär.

Olofsson kunde med startveven dra igång motorn och den avbrutna färden kunde fortsätta i båda riktningarna. När vi kom fram kom värdfolket och ett par inbjudna familjer ut för att se nymodigheten.

Det blev många frågetecken kring bilens framtid. Den var dyr i inköp, den skulle bli dyr i underhåll. Det var inte troligt att det skulle bli någon framtid för bilen. Efter förtäring så fick jag och ett par flickor som hörde till en av de inbjudna familjerna tillsägelse att gå ut och hålla utkik på vägen för att se när hästen gick tillbaka. Ett nytt möte var inte önskvärt.

På återvägen stannade Olofsson, det började skymma och tände lycktorna med en tändsticka. Bilföraren hade inte någon som helst nytta av belysningen. Lyktorna var tydligen till för de mötande.

Den söndagen fastnade i mitt minne. Min första bilresa och hästen som hade större förtroende för sin husmor än för husbonden. Det kom nya bilmodeller i marknaden. Bland de bilar Olofsson ägde och andra bilar som kom till byn så var nog största intresset kring den första bilen i byn.

E.O.

Fotograf: okänd.

[Hillebygden, Nr. 1, 1999]